

KZ 109/2007

Gliwice, 19.12.2007r.

JM Rektor
Politechniki Śląskiej
prof. dr hab. inż. Wojciech Zieliński

W odpowiedzi na pismo JM Rektora Politechniki Śląskiej R-05/ 107/08 z dnia 21.11.2007 r. dot. zaopiniowania projektu Zarządzenia w sprawie trybu udzielania urlopu wypoczynkowego nauczycielom akademickim, Organizacja Zakładowa NSZZ „Solidarność” stwierdza, że nie ma podstaw prawnych do wykluczenia stosowania urlopu na żądanie w stosunku do nauczycieli akademickich oraz nie stosowania w tej kwestii art. 136 ust. 1 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, tzn. obowiązywania Kodeksu pracy.

Uzasadnienie stanowiska.

- 1) Prawo do urlopu, bez względu na jego nazwę, jest jednym z podstawowych uprawnień pracownika i nie jest uzależnione od sposobu nawiązania stosunku pracy, wymiaru czasu pracy, w jakim jest zatrudniony pracownik. Wynika ono z przepisów Kodeksu pracy, ustaw szczególnych oraz aktów wyższego rzędu - Konstytucja RP (art. 66 ust. 2) oraz Europejskiej Karty Społecznej (art. 2 pkt 3).
- 2) Urlop na żądanie jest szczególnym uprawnieniem pracownika (przywilejem pracowniczym) polegającym na możliwości skorzystania przez niego

z czterech dni urlopu w ciągu roku bez wcześniejszego uzgodnienia z pracodawcą. Celem tej instytucji prawa pracy jest, zatem wydzielenie z puli urlopowej czterech dni, które pracownik może wykorzystać pojedynczo lub łącznie w dowolnym terminie, zgodnie ze swoimi potrzebami. Sankcjonuje to ustawodawca w postaci odrębnego zapisu art. 167² kp. Z urlopu tego pracownik korzysta w ramach przysługującego mu wymiaru urlopu wypoczynkowego, ustalonego zgodnie z Kodeksem pracy, lub na podstawie przepisów szczególnych.

Ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym (będąca szczególnym przepisem prawa pracy) nie zawiera wydzielonego zapisu dot. urlopów na żądanie w stosunku do nauczycieli akademickich jak i pozostałych pracowników uczelni, co wskazuje na bezpośrednie zastosowanie art. 167² kp w związku z art. 136 ust.1 ustawy, w myśl którego w sprawach wynikających ze stosunku pracy, nieuregulowanych w ustawie, stosuje się Kodeks pracy. Zatem art. 167² kp w kwestii urlopów na żądanie ma zastosowanie w stosunku do pracowników uczelni, w tym do nauczycieli akademickich.

Ponadto art. 133 ust. 1 ustawy, w zdaniu drugim „Urlop wypoczynkowy powinien być wykorzystany w okresie wolnym od zajęć dydaktycznych” w swym literalnym brzmieniu (urlop powinien być wykorzystany...) nie wyklucza uprawnień nauczycieli akademickich do wykorzystania w innych dniach urlopu wypoczynkowego, w tym na żądanie. Tym samym zakłada, że mogą się zdarzyć sytuacje, w których urlop wypoczynkowy nauczycieli akademickich, względnie część tego urlopu, przypadnie w okresie zajęć dydaktycznych.

3) Urlop na żądanie pełni określoną funkcję, zasadniczo odmienną od funkcji prawa do wypoczynku, chociaż jest on oczywiście urlopem wypoczynkowym.

W powszechnym rozumieniu prawą pracy, nie jest i nie może być ujmowany w planie urlopów ani w ustaleniach między stronami stosunku pracy co do terminu jego wykorzystania (art. 163 § 1 i 11 oraz art. 168 kp).

4) Urlop na żądanie z natury rzeczy dotyczy sytuacji nieprzewidzianych. Ustawodawca w uzasadnieniu jego wprowadzenia do przepisów prawa pracy, wskazał na potrzebę pracownika w załatwieniu ważnych spraw osobistych lub rodzinnych, na możliwość odpoczynku i regeneracji sił w związku z niezbyt groźną infekcją chorobową, która nie wymaga zwolnienia lekarskiego. Wskazuje, że korzystanie z tego urlopu może być związane między innymi z niedyspozycją pracownika i brakiem możliwości wykonywania pracy. Urlop ten stanowi zatem odstępstwo od ogólnej zasady w zakresie wykorzystywania i udzielania urlopów wypoczynkowych.

- 5) Urlop na żądanie, z punktu widzenia jego przeznaczenia niewiele się różni od zwolnienia okolicznościowego, z tą różnicą, że jego udzielenie nie jest uzależnione od uzasadnienia lub podania przyczyny stanowiącej podstawę wystąpienia przez pracownika z żądaniem skorzystania z tego urlopu. Odmienne od pozostałego urlopu wypoczynkowego, wniosek pracownika jest dla pracodawcy wiążący.
- 6) Forma zgłoszenia żądania udzielenia tego urlopu nie została określona w przepisach prawa pracy, a więc pracownik ma w tym zakresie dowolność. Korzystanie z urlopu na żądanie nie jest również uwarunkowane dodatkowymi wymogami. W myśl przepisów prawa pracy, pracodawca ma obowiązek udzielić urlopu tego rodzaju, jeśli pracownik dysponuje w danym roku prawem do urlopu wypoczynkowego i składa żądanie najpóźniej w dniu jego rozpoczęcia.
- 7) Pracodawca nie może, co do zasady, odmówić pracownikowi prawa skorzystania z urlopu na żądanie. Odmowa udzielenia tego urlopu w przypadkach nieuzasadnionych stanowi wykroczenie przeciwko prawom pracownika, za które pracodawcy grozi kara grzywny. Artykuł 282 § 1 pkt 2 kp stanowi, że karze takiej podlega, kto wbrew obowiązkowi nie udziela przysługującego pracownikowi urlopu. Pracodawca może jednak odmówić pracownikom udzielenia urlopu na żądanie, jeżeli prawo do urlopu miałyby być wykorzystywane sprzecznie z prawem, np. na przeprowadzenie strajku.

Przedstawione uzasadnienie jednoznacznie wskazuje, że art. 136 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym w związku z art. 133 ustawy, nie wyklucza zastosowania art. 167² kp do urlopów na żądanie w stosunku do nauczycieli akademickich. Urlop ten, nie może być traktowany wyłącznie jako wypoczynkowy, a pozbawienie uprawnień nauczycieli akademickich do korzystania z niego, należy kwalifikować jako ominięcie przepisów prawa pracy.

Należy również zwrócić uwagę, że zarządzenia nie mają waloru źródeł prawa - nie posiadają mocy prawnej (statuuje to wyrok SN z 10.4.1998 r. sygn. akt I PKN 244/98 OSNAPiUS, Nr 19, 1999, poz. 605), a ich zapisy nie mogą być sprzeczne, łamać prawa określonego w ustawach ani ograniczać uprawnień pracowników (co ma miejsce w projekcie zarządzenia w stosunku do nauczycieli akademickich).

Przedstawiony do zaopiniowania projekt Zarządzenia w sprawie trybu udzielania urlopu wypoczynkowego nauczycielom akademickim, przekracza delegację ustawową, gdyż jego ingerencja w przepisy urlopowe skutkuje bezprawnym ograniczeniem praw pracowniczych, a treść zarządzenia powinna

ograniczać się tylko i wyłącznie do określenia trybu (doprecyzować stronę techniczną), a nie zasad, udzielania urlopu wypoczynkowego (art. 133 ust. 7 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym).

W związku z powyższym, odnosząc się do poszczególnych zapisów w projekcie Zarządzenia stwierdzamy co następuje:

- § 1 ust. 1 powinien zawierać zapis zgodny z art. 133 ustawy –Prawo o szkolnictwie wyższym,
- zapis § 1 ust. 3 w powiązaniu z ust. 2 jest sprzeczny z przepisami prawa pracy. Uniemożliwia wykorzystanie urlopu wypoczynkowego zgodnie z jego przeznaczeniem i stanowi zaprzeczenie idei urlopu wypoczynkowego - zwolnienie pracownika z obowiązku świadczenia pracy w celu wypoczynku i regeneracji jego sił przy jednoczesnym zapewnieniu mu za ten czas wynagrodzenia. Skutkuje uniemożliwieniem spełnienia tego celu. Ponadto, wymusza na nauczycielu akademickim zrzeczenie się osobistego prawa do urlopu wypoczynkowego i przeniesienie na rzecz pracodawcy uprawnień dysponowania swoim czasem w trakcie urlopu. Pracownik, chociażby wykazał taką wolę, nie może się go zrzec (art.152 k.p). Umowa między pracodawcą a pracownikiem w tym zakresie jest nieważna,
- zapis § 3 ust 2 nie dotyczy urlopu wypoczynkowego - nie ma związku z trybem udzielania urlopu wypoczynkowego nauczycielom akademickim i powinien być wykreślony z treści Zarządzenia.

Uwzględniając przedstawione uzasadnienie Organizacja Zakładowa NSZZ „Solidarność” Politechniki Śląskiej negatywnie opiniuje projekt Zarządzenia w sprawie trybu udzielania urlopu wypoczynkowego nauczycielom akademickim.

Z poważaniem

Przewodniczący
Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność”
Politechniki Śląskiej

dr inż. Tadeusz Giza